

ВІДГУК
офіційного опонента доктора юридичних наук
Дніпрова Олексія Сергійовича,
на дисертацію Шеметенко Людмили Петрівни
на тему «Суб'єкти адміністративної юрисдикції: вітчизняний і
зарубіжний досвід», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Проблематика діяльності суб'єктів адміністративної юрисдикції є однією із актуальних в адміністративному праві. Суб'єкти адміністративної юрисдикції реалізуючи свої повноваження та компетенцію забезпечують захист прав та інтересів фізичних осіб, прав юридичних осіб в публічно-правових спорах, настання адміністративної відповідальності у разі правопорушень у всіх сферах суспільного життя. У зв'язку із цим актуальним є з'ясування спеціальної суб'єктної правової регламентації адміністративної юрисдикції, повноважень та компетенції органів публічної влади, що задіяні у цій сфері, визначення недоліків та упущень у законодавстві з метою їх усунення та удосконалення вказаної діяльності, узгодження вітчизняної практики із зарубіжною. Відсутність дослідження різнобічних аспектів реалізації адміністративної юрисдикції суду, Національної поліції України, таких суб'єктів адміністративної юрисдикції, як агропромисловий та паливно-енергетичний комплекси ще раз підтверджує доцільність і своєчасність розгляду дисертантом аналізованої проблематики.

Зазначене актуалізує дослідження Шеметенко Л.П. яка здійснила комплексне наукове дослідження відповідного вітчизняного та зарубіжного досвіду, а також розробила слушні пропозиції щодо внесення змін і доповнень до українського законодавства у цій сфері.

Дисертаційна робота Шеметенко Людмили Петрівни виконана **відповідно до плану науково-дослідної роботи** «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин»

Науково-дослідного інституту публічного права (державний реєстраційний номер 0120U105390). Тема роботи узгоджується з основними положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16.09.2014 р. № 1678-VII, Стратегії реформування державного управління України на період до 2021 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474, Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021 – 2023 роки, затвердженої Указом Президента України №231/2021 від 11 червня 2021 року та перспективним напрямом кандидатських і докторських дисертацій за юридичними спеціальностями, перелік яких затверджено рішенням Президії Національної академії правових наук України від 18.10.2013 р.

Оцінка обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, їх достовірності та новизни. Дисертаційне дослідження є ґрунтовним дослідженням теоретичних і практичних питань, які присвячені вивченню проблем адміністративної юрисдикції в Україні.

При написанні дисертації автором опрацьовано юридичну та спеціальну літературу, проаналізовано значне коло праць вітчизняних науковців, які досліджують адміністративну юрисдикцію суду, займаються вивченням адміністративної юрисдикції Національної поліції України, розглядають адміністративну юрисдикцію в різних сферах та галузях, а також відповідні законодавчі акти. Це наукові роботи В.Бевзенко, Р.Ватаманюка, М.Вербицької, П.Вовка, І.Голосніченко, М.Калантай, Т.Кравцової, О.Остапенко, Я.Сідей, О.Сибіги, В.Авер'янова, О.Бандурки, І.Голосніченко, В.Глуховері, С.Комісарова, О.Миколенка, Р.Миронюка, О.Шоптенко, О.Терзі та інших дослідників.

Дисертанткою також були проаналізовані та використані 18 кандидатських та докторських дисертацій, це дослідження Капиноса О.В., Качур І.А., Кострубіцької О.Є., Онацького О.А., Панасюка О.В., Пипяка М.І., Терзі О.О., Тильчика В.В., Трескова А.В., Шильника В.Ю. та інших.

А також дисертанткою були дослідженні справи щодо розгляду різних аспектів адміністративної юрисдикції Верховним судом України, Шостим апеляційним адміністративним судом, Одеським окружним адміністративним судом.

Такий підхід дозволив сформулювати мету, завдання та обґрунтувати висновки, яким притаманні необхідні ознаки новизни.

Дисертаційне дослідження Шеметенко Людмили Петрівни загалом справляє позитивне враження. Дисертантка усвідомлює важливість і актуальність обраного напрямку дослідження, про що свідчить авторське обґрунтування, що наведене у вступі.

Авторкою чітко визначено об'єкт, предмет та методи дисертаційного дослідження. Аналіз змісту дисертаційного дослідження свідчить, що визначені відповідно до мети завдання було дисертанткою виконано. Розроблено авторські визначення понять «адміністративна юрисдикція», «принципи адміністративної юрисдикції», «адміністративна юрисдикція суду», «адміністративна юрисдикція правоохоронних органів» як пріоритетних для дослідження зазначеної проблематики; досліджено основні правові положення діяльності таких суб'єктів адміністративної юрисдикції, як агропромисловий комплекс та наливно-енергетичний комплекс; проаналізовано відповідна діяльність та визначенні недоліки у сфері їх правового регулювання; з'ясовано позитивний досвід зарубіжних країн суб'єктів адміністративної юстиції; зазначено на напрямки та форми його перейняття в Україні.

Дисертаційне дослідження свідчить про ґрунтовне опрацювання авторкою спеціальної літератури з обраної проблематики. Структурно робота складається із вступу, трьох розділів, у змісті яких втілені результати проведеного дослідження відповідно до поставлених задач. До кожного розділу пропонуються одержані висновки дослідження.

Робота завершується загальними висновками і списком використаних джерел. База джерел дисертації налічує 201 найменування, серед них 23 іноземних джерела, що є достатнім для виконання поставлених задач.

У цілому ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатньо високим, висновки зроблені на належному науковому рівні. Роботу виконано згідно із встановленими вимогами, завершено сформульованими пропозиціями вдосконалення чинного законодавства. Так, дисертантка запропонувала:

здійснювати поділ суб'єктів адміністративної юрисдикції на суб'єктів публічної адміністрації, які є одноосібним суб'єктом права та суб'єктом адміністративної юрисдикції, який є системним утворенням, до складу якого входить сукупність органів, що діють в одній сфері, але мають різні мету, завдання, функції; в цілому адміністративна юрисдикція такого системного утворення є більш масштабною та різноаспектною за рахунок повноважень сукупності органів;

розмежування адміністративної і конституційної, адміністративної і господарської юрисдикцій здійснювати відповідно до: предмету публічно-правового спору чи правового спору, правового статусу сторін, характеру позовних вимог, законодавства, яким урегульовуються такі спори;

усунути в нормативно-правових актах застарілих, не відповідних сучасним реаліям правових положень; водночас врахувати, що часті зміни та доповнення до законів, навіть у разі доречності, негативно позначаються на діяльності адміністративно-юрисдикційних органів;

створення в Україні згідно до зарубіжної практики системи спеціальних спеціалізованих судів, зокрема у сфері страхування, ліцензування, трудових спорів, податків та зборів, та інших, встановлення за їх діяльністю контролю судів загальної юрисдикції;

підвищити критерії до кандидатів на посаду судді, а саме проходження ними тривалої практики в різних правових інстанціях та

ознайомлення з управлінською діяльністю державних органів виконавчої влади;

доповнити функції адміністративних судів функцією контролю за реалізацією прийнятих судових рішень, у тому числі у сфері управління.

За темою дисертації, відповідно до її змісту, опубліковано 8 наукових праць, серед яких 5 наукових статей у виданнях, що віднесені до фахових для юридичних наук, у тому числі 2 статті у науковому періодичному виданні іноземної держави, а також 3 тез доповідей у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-теоретичних та науково-практичних конференцій. Основні положення дисертації у цих публікаціях викладено достатньо повно.

Практична і теоретична значущість отриманих результатів дисертаційного дослідження. Дисертація Шеметенко Людмили Петрівни, безумовно, містить наукові положення, що мають науково-практичне значення і практичну спрямованість.

Так, слід погодитися із висновками авторки про необхідність здійснювати поділ суб'єктів адміністративної юрисдикції на ті, які є одноосібним суб'єктом права (суд), та ті, які є системним утворенням, до складу яких входить сукупність органів, що діють в одній сфері, але мають різні мету, завдання, функції (АПК, ПЕК).

Вагомими є висновки дисертантки про те, що:

кожен індивідуально визначений суб'єкт адміністративної юрисдикції, як орган публічної адміністрації, є відокремленим від юрисдикції інших таких суб'єктів, має чітко законодавчо визначені повноваження та компетенцію, мету, завдання, функції, відповідний процесуальний порядок захисту та правової охорони суспільних відносин;

класифікація суб'єктів адміністративної юрисдикції повинна здійснюватися: залежно правового статусу, за правовою природою утворення, за цілями і метою діяльності, за способом прийняття рішення, компетенцією (загальною, спеціальною, галузевою), організаційною

структурою, сферою діяльності, від можливості застосування адміністративних заходів, процесуального примусу, від юридичної заінтересованості, державно-владних повноважень;

основними ознаками адміністративної юрисдикції суду є:

а) здійснення нагляду та контролю за законністю прийняття рішень суб'єктами публічної адміністрації;

б) розгляд в процесі адміністративного судочинства публічно-правових спорів, сторонами спору з однієї сторони є суб'єкт публічної адміністрації, з другої сторони фізична чи юридична особа або інший орган державної влади, якщо розглядається спір про розмежування управлінських повноважень;

в) однією із сторін спору обов'язково є суб'єкт владних повноважень, рішення якого оспорується; г) публічно-правовий спір спрямований на забезпечення виконання суб'єктом владних повноважень своїх обов'язків в сфері захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб;

д) учасники адміністративного судочинства поділяються за адміністративним процесуальним статусом на основних і допоміжних, за участю у справі - на осіб, які захищають власні права, свободи і інтереси і тих, хто захищає права, свободи та інтереси інших осіб.

Дослідження адміністративної юрисдикції суду дозволило авторці констатувати таку його специфіку, це: 1) сфера діяльності; 2) призначення та завдання судового органу; 3) повноваження та компетенція судової адміністративної юрисдикції; 4) законодавчо встановлений процесуальний порядок здійснення діяльності; 5) форма адміністративного судочинства; 6) види судових рішень.

Аргументованим є висновок про те, що вітчизняним законодавством встановлено значне коло суб'єктів адміністративної юрисдикції, які мають державно-владні повноваження у правоохоронних відносинах та в разі виявлення адміністративного правопорушення мають право здійснювати адміністративно-юрисдикційні провадження: розглядати справи про

адміністративне правопорушення, складати протокол про адміністративні правопорушення; застосовувати адміністративні стягнення за вчинення адміністративних правопорушень, застосовувати заходи забезпечення у справах про адміністративні правопорушення.

У дисертації сформульовано й інші висновки і пропозиції, які заслуговують на увагу, насамперед щодо проблем правового регулювання у сфері адміністративної юрисдикції.

Разом із тим, позитивно оцінюючи проведено наукову роботу, необхідно зазначити, що дослідження містить низку положень, висновків, рекомендацій і пропозицій, які є спірними, такими, що спонукають до дискусії, а саме:

1. Наскільки ефективно у сфері адміністративної юрисдикції діють органи місцевого самоврядування та місцевої державної адміністрації?

2. Варто було б розширити зарубіжний досвід у сфері адміністративної юрисдикції й інших органів публічної влади, окрім судової.

3. Доцільно дисертантці було зробити висновок про те, які спільні ознаки мають суб'єкти адміністративної юрисдикції?

4. В дисертаційному дослідженні ви вказуєте, що поняття адміністративна юрисдикція розглядається в широкому та вузькому розумінні, наводите погляди декількох учених, щодо широкого визначення В.Чернишова, О.Панкова, В.Колпакова, В. Гордєєва, В.Бевзенко, П.Вовка, щодо вузького визначення С.Комісарова, А.Логвиненка. Пропонуєте своє широке визначення цього поняття, досить повне та розгорнуте. Вузького визначення поняття «адміністративна юрисдикція» ви не наводите. Як ви його формулюєте і вважаєте в яких випадках його більш доцільно наводити?

Втім, зроблені зауваження не стосуються концептуальних положень рукопису дисертації та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, автореферату, опублікованих за темою дослідження статей, оскільки більшість із них належить до спірних та не зачіпає основних, концептуальних положень дисертації в цілому. Окремі із

наведених дискусійних питань можуть бути корисні автору для вирішення досліджуваних проблем у майбутньому.

Практичне значення дисертації полягає у тому, що сформульовані в ній положення, висновки, пропозиції і рекомендації можуть бути використані у:

у науково-дослідній сфері – основні положення та висновки дисертації можуть бути основою для подальшого проведення наукових досліджень у сфері адміністративної юрисдикції, адміністративного судочинства;

у правотворчій сфері – висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані у дисертації, можуть бути використані у процесі правового аналізу нормативно-правових актів у сфері адміністративної юрисдикції;

у правозастосовній сфері – використання одержаних результатів дозволить покращити адміністративну діяльність суб'єктів реалізації адміністративної юрисдикції;

у навчальному процесі – положення й висновки дисертації можуть бути використані при викладанні дисциплін «Публічне адміністрування», «Адміністративне право і процес», «Правозастосування», а також при розробці відповідних розділів підручників, навчальних посібників і практикумів.

Зміст автореферату повною мірою відображає структуру, хід дослідження, основні положення і висновки дисертації. Автореферат не містить положень, що не увійшли до основного змісту дисертацій.

Дисертаційне дослідження Шеметенко Людмили Петрівни на тему **«Суб'єкти адміністративної юрисдикції: вітчизняний і зарубіжний досвід»**, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій відображено нові обґрунтовані наукові результати, що у своїй сукупності є суттєвими для розвитку науки адміністративного права та мають практичне значення.

Дисертантка володіє достатніми теоретичними знаннями, має теоретичний досвід розгляду питань, що стали предметом її дослідження,

вміє їх аналізувати та критично оцінювати. Вона виявила безумовну здатність для самостійного здійснення науково-дослідних робіт на належному науково-теоретичному та методологічному рівнях, уміння нести тактовну і результативну полеміку, наполегливість у досягнення мети.

Вищезгадане дає підстави для висновку, що дисертаційне дослідження Шеметенко Людмили Петрівни на тему «Суб'єкти адміністративної юрисдикції: вітчизняний і зарубіжний досвід», відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій, а її автор, Шеметенко Людмила Петрівна, — заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Офіційний опонент:
заступник Керівника
Офісу Президента України,
доктор юридичних наук

Олексій ДНІПРОВ

